

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/12/2016
Identifikačné číslo spisu:	2304899967
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2304899967.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu PhDr. Ing. M. J.. E. L., PhD., bývajúceho v E., Y. č. XXXX/XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mgr. Marek Benedík, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Rudnayovo námestie č. 1, proti žalovaným 1/ Národnej banke Slovenska, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša č. 1, 2/ Slovenskej republike - Národnej banke Slovenska, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša č. 1, o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 7 C 106/2004, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 8. apríla 2015 sp. zn. 10 Co 251/2013, takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta rozsudkom z 10. mája 2010 č.k. 7 C 106/2004-331 v spojení s dopĺňacím rozsudkom tohto súdu zo 7. júna 2010 č.k. 7 C 106/2004-344 a opravným uznesením z 9. júna 2010: a/ určil, že žalovaná 2/ neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu tým, že v odôvodnení rozhodnutia z 21. mája 2003 č. UBD - 760 - 1/2003 (ďalej len „rozhodnutie UBD“) uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa ustanovení § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách v znení účinnom v čase vydania rozhodnutia UBD (ďalej len „zákon č. 483/2001 Z.z.“), hoci žalobca požadované kritériá spĺňal, b/ žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi do 3 dní náhradu nemajetkovej ujmy 30 126 € (podľa opravného uznesenia sumu 3 319,39 €), c/ žalobu voči žalovanej 1/ zamietol, d/ žalobcovi priznal náhradu trov konania. Vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že žalobca bol zamestnancom Poštovej banky a.s., kde pôsobil vo funkcii generálneho riaditeľa divízie riadenia kríz. Keď Poštová banka, a.s. požiadala 28. apríla 2003 o predchádzajúci súhlas so zvoľením žalobcu za nového člena predstavenstva, ktorý sa vyžadoval pre ustanovenie žalobcu do novej funkcie v zmysle ustanovenia § 9 ods. 4 zákona č. 483/2001 Z.z., žalovaná 1/ rozhodla, že požadovaný súhlas neudeľuje. Rozhodnutie UBD odôvodnila tým, že po posúdení odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti navrhovaného kandidáta podľa § 7 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. a podľa jej Opatrenia č. 12/2001 dospela k záveru, že kandidát nespĺňa všetky požadované kritériá. Súd prvého stupňa sa stotožnil s

názorom žalobcu, že tento záver nebol opodstatnený, rozhodnutie UBD zasiahlo do osobnostných práv žalobcu a malo nepriaznivý vplyv na jeho súkromný a pracovný život, predovšetkým odbornú povosť a postavenie v Poštovej banke, a.s. Na tomto základe súd prvého stupňa uzavrel, že žalobca sa dôvodne podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka domáha ochrany osobnosti, v rámci ktorej žiada aj náhradu nemajetkovej ujmy (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Rozhodnutím UBD, ktoré nezohľadnilo splnenie zákonom určených kritérií pre odbornú spôsobilosť a dôveryhodnosť žalobcu, bolo totiž neoprávnené zasiahnuté do jeho osobnostných práv takým spôsobom a s takými dôsledkami, ktoré opodstatňujú aj priznanie požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V danom prípade je pasívne legitimovanou žalovaná 2/, ktorá prostredníctvom žalovanej 1/ (o.i.) plní úlohy na úseku bankového dohľadu. Žalobu voči žalovanej 1/ zamietol z dôvodu nedostatku jej pasívnej legitimácie.

2. Na základe odvolania žalobcu a žalovanej 2/ Krajský súd v Trnave rozsudkom z 24. januára 2012 sp. zn. 10 Co 277/2010 napadnutý rozsudok v spojení s doplniacím rozsudkom vo veci samej týkajúcej sa nepeňažného zadost'učinenia zmenil; určil, že žalovaná 1/ neoprávnené zasiahla do práva na ochranu osobnosti tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z. Vo zvyšku žalobu v tejto časti voči žalovanej 1/ a celkom voči žalovanej 2/ zamietol. Zároveň vo zvyšku veci samej voči žalovanej 1/ a v časti trov konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd vyslovil názor, že formálna právoplatnosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia UBD netvorí v danom prípade prekážku uplatňovania práva žalobcu na ochranu osobnosti. Skutočnosť, že v konaní podľa § 247 a nasl. O.s.p. dôjde k prieskumu zákonnosti a postupu niektorého rozhodnutia správneho orgánu [v danej veci išlo o konanie vedené podľa tohto ustanovenia na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorý uznesením z 5. septembra 2007 č.k. 2 Sž 38/2006-29 konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia UBD zastavil], nebráni tomu, aby sa dotknutý subjekt domáhal ochrany osobnosti, do ktorej bolo odôvodnením tohto rozhodnutia zasiahnuté. Odvolací súd konštatoval, že kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti sú v zákone č. 483/2001 Z.z. stanovené taxatívne, v danom prípade ale nebolo preukázané, že by žalobca nespĺnil čo i len jedno z nich. Zodpovednosť za zásah do osobnosti však nenesie žalovaná 2/, ale žalovaná 1/, ktorá bezprostredne zasiahla do práv žalobcu a vo vzťahu k štátu má relatívne samostatné postavenie. Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok zmenil a určil, že do osobnostných práv žalobcu neoprávnené zasiahla žalovaná 1/. Žalobu voči nej zamietol v tej časti, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že splnil stanovené kritériá. Žalobu voči žalovanej 2/ zamietol v celom rozsahu z dôvodu nedostatku jej pasívnej vecnej legitimácie. Vo zvyšku veci samej (čo do priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch) a vo vzťahu k trovám konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil ako nepreskúmateľný a tiež dostatočne nepodložený skutkovými zisteniami (§ 221 ods. 1 písm. f/ a h/ a ods. 2 O.s.p.); zohľadnil pri tom aj procesné pochybenie súdu prvého stupňa (mylné priznanie peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške takmer desaťnásobne prekračujúcej požadovanú sumu), ktoré nebolo možné napraviť opravným uznesením.

3. Na dovolanie žalobcu a žalovanej 1/ Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) rozsudkom z 26. septembra 2013 sp. zn. 3 Cdo 176/2012 dovolanie žalobcu zamietol a rozsudok odvolacieho súdu zrušil vo výroku, ktorým napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s doplniacím rozsudkom vo veci samej týkajúcej sa nepeňažného zadost'učinenia zmenil určiac, že žalovaná 1/ neoprávnené zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z.; vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. Na odôvodnenie zamietajúceho výroku svojho rozsudku najvyšší súd poukázal na to, že tak Národná banka Slovenska, ako aj Slovenská republika (štát) sú samostatnými subjektmi práva a sú spôsobilé mať práva a povinnosti (§ 18 až 20 Občianskeho zákonníka). Pri riešení otázky, kto je pasívne legitimovaný v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom je za zásah do osobnostných práv označené konanie určitého štátneho orgánu (orgánu verejnej moci), resp. rozhodnutie (odôvodnenie rozhodnutia) tohto orgánu ako výsledok konania, treba mať na zreteli to, že režim ochrany osobnosti je postavený na

princípe zodpovednosti pôvodcu zásahu za ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach, ako aj to, že platná právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na ochranu osobnosti a právom na náhradu škody. Pokiaľ podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ktorý bol účinný v čase vydania rozhodnutia UBD) platí, že bez ohľadu na skutočnosť, ktorý štátny orgán (orgán verejnej moci) škodu spôsobil, subjektom zodpovedným za škodu a pasívne vecne legitimovaným v konaní o náhradu škody je štát, to isté neplatí vtedy, keď ide o ochranu osobnosti (§ 11 až 16 Občianskeho zákonníka) a pôvodcom zásahu je štátny orgán (orgán verejnej moci), konkrétnym konaním ktorého malo dôjsť k zásahu do osobnosti.

Z dôvodov uvedených vyššie sa dovolací súd nestotožnil s názorom žalobcu, že pasívne vecne legitimovanou je v danom prípade žalovaná 2/. Vzhľadom na správnosť záveru odvolacieho súdu, podľa ktorého je tu pasívne legitimovaná žalovaná 1/, bezprostredne konaním ktorej malo dôjsť k zásahu do osobnostných práv žalobcu, dovolací súd neopodstatnene podané dovolanie žalobcu zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

3.2. Na odôvodnenie zrušujúceho výroku svojho rozsudku najvyšší súd uviedol, že neoprávnenosť zásahu do osobnosti je spravidla vylúčená, ak k nemu malo dôjsť v rámci úradného konania a zásah nevybočil z medzí daných platnými predpismi. „Ak je v súlade so zákonnými podmienkami začaté príslušné konanie, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie tohto rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, a to ani ak sa prípadne neskôr preukáže, že nebolo vydané dôvodne“ (R 36/2009). Dovolací súd tiež pripomenul, že už v Zborníku III. Najvyššieho súdu, SEVT, Praha 1980, str. 197 bol vyslovený názor, že „nemožno pripustiť žalobu na ochranu osobnosti pre obsah vydaného rozhodnutia (odôvodnenie rozhodnutia) proti orgánu, ktorý je povolaný také rozhodnutie urobiť. Náprave tu totiž slúžia opravné prostriedky proti rozhodnutiu, prípadne návrh na opravu dôvodov rozhodnutia súdu podľa ustanovenia § 165 O.s.p.“. Podľa názoru dovolacieho súdu, ktorý tieto právne závery nespochybnil, ale naopak - nadviazal na ne a z nich vychádzal - je však so zreteľom na individuálne okolnosti každej veci potrebná určitá diferenciácia zohľadňujúca aj to, v akom skutkovom a právnom rámci malo dôjsť k zásahu do osobnostných práv. Nemožno preto celkom - len s poukazom na to, že ide o úradné rozhodnutie - vylúčiť napríklad úspešnosť žaloby, ktorou by sa v občianskom súdnom konaní domáhala ochrany osobnosti tretia osoba, ktorá bola v odôvodnení rozhodnutia niektorého orgánu opísaná v dôsledku excesu konajúceho orgánu takým spôsobom, ktorý prekročil medze tzv. zákonnej licencie a nadobudol znaky neoprávneného zásahu do osobnostných práv.

Dovolací súd zdôraznil, že aj v danom občianskom súdnom konaní bol súd oprávnený skúmať iba to, či v prípade rozhodnutia UBD ide vôbec o správny akt, či bol vydaný v medziach právomoci príslušného orgánu a či nadobudol právoplatnosť. Ak bolo v súlade so zákonom začaté príslušné konanie pred štátnym orgánom, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je jeho vydanie neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, i keď prípadne ide o vecne nesprávne rozhodnutie. Výnimkou sú prípady, v ktorých sa orgán uskutočňujúci konanie a vydávajúci rozhodnutie dopustil excesu (vybočenia) z rámca daného právnou úpravou a neprípustne zasiahol do osobnostných práv. Kritériom pre rozlíšenie, či zásah bol (ne)oprávnený je vždy to, či ho v konkrétnom prípade (ne)možno podriaďiť pod kategóriu výkonu zákonom predpokladaných právomocí orgánu.

Prípadné neúplné zistenie skutkových okolností alebo nesprávne rozhodnutie o merite veci alebo nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia vydaného štátnym orgánom (orgánom verejnej moci) je síce vybočením z požiadavky, aby rozhodnutia štátnych orgánov (orgánov verejnej moci) boli vecne správne, skutkovo dostatočne podložené a primerane odôvodnené, nejde ale o vybočenie z tzv. zákonnej licencie, s ktorou je spojená dovoľnosť zásahu. Ani prípadná nesprávnosť (nepodloženosť) právnych záverov, na ktorých rozhodnutie spočíva, alebo jeho nepreskúmateľnosť nemôže byť teda považovaná za exces, ktorý by znamenal neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby.

Dovolací súd poukázal na to, že v úvode rozhodnutia UBD je vysvetlené, kto a z akých dôvodov inicioval konanie žalovanej 1/. Za tým nasleduje iba konštatovanie, že žalovaná 1/ „posúdila odbornú

spôsobilosť a dôveryhodnosť navrhovaného kandidáta podľa ustanovení § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona o bankách a opatrenia Národnej banky Slovenska č. 12/2001. Kandidát nespĺňa všetky požadované kritériá. Národná banka Slovenska na základe uvedeného skutkového a právneho stavu a po vyhodnotení dôkazov v rámci zákonom povolenej voľnej úvahy v zmysle ustanovenia § 103 ods. 10 zákona o bankách rozhodla tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia“. Pokiaľ odvolací súd pri posudzovaní rozhodnutia UBD z hľadiska možného zásahu do osobnostných práv žalobcu nezostal len pri skúmaní textu jeho odôvodnenia a v ňom obsiahnutých formulácií, ale pristúpil aj k posúdeniu toho, či žalobca v skutočnosti zákonné kritériá spĺňoval alebo nespĺňoval, neprípustne prehodnocoval samo meritum rozhodnutia žalovanej 1/ a v rozpore so zákonom - mimo rámca správneho súdnictva preskúmal vecnú správnosť rozhodnutie iného orgánu verejnej moci. Na tom nič nemení skutočnosť, že odôvodnenie rozhodnutia UBD neuvádza, konkrétne ktoré dôkazy žalovaná 1/ vykonala a k akým skutkovým zisteniam na ich základe dospela.

I keby rozhodnutie UBD bolo prípadne v žalobcom uvádzanom zmysle nesprávne, neúplné, nepodložené alebo nepreskúmateľné, nič to nemení na tom, že zo žiadneho hľadiska nevybočilo z rámca tzv. zákonnej licencie a neobsahuje žiadne formulácie alebo náznaky, ktoré by bolo možné objektívne považovať za zasahujúce do cti alebo dôstojnosti fyzickej osoby. Samo vysvetlenie zamietajúceho stanoviska žalovanej 1/ obsahuje v podstate len tie formulácie, ktoré používa zákon. To, čo žalovaná 1/ uviedla v odôvodnení rozhodnutia UBD na adresu žalobcu, by zrejme tvorilo nevyhnutnú súčasť odôvodnenia aj jej každého iného rozhodnutia, ktorým by zamietala žiadosť niektorej banky o udelenie predchádzajúceho súhlasu s ustanovením do funkcie kandidáta vtedy, keď by (žalovaná 1/) dospela k názoru, že tento kandidát nespĺňa kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že žalovaná 1/ v dovolaní dôvodne namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu v otázke (ne)oprávnenosti zásahu do osobnosti žalobcu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu preto v časti napadnutej dovolaním žalovanej 1/ zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor dovolacieho súdu bude pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

4. Krajský súd v Trnave, ktorému bola vec v rozsahu zrušenia vrátená na ďalšie konanie, rozsudkom z 8. apríla 2015 sp. zn. 10 Co 251/2013 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s doplniacim rozsudkom vo vyhovujúcej časti vo veci samej, týkajúcej sa nepeňažného zadosťučinenia zmenil určiac, že žalovaná 1/ neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z.z.

V odôvodnení tohto (neskoršieho) zmeňujúceho rozsudku odvolací súd opísal doterajší priebeh konania, na to citoval niektoré články Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“), zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov a poukázal na viaceré princípy právneho štátu.

Na vysvetlenie dôvodu, so zreteľom na ktorý dospel k záveru, že v danom môže porušiť ustanovenie § 243d ods. 1 O.s.p. a nerešpektovať záväzný právny názor najvyššieho súdu zaujatý v zrušujúcom rozhodnutí uviedol, že ... každý cítiaci sa dotknutý (teda nie nutne i objektívne dotknutý) rozhodnutím orgánu verejnej správy má právo na prieskum zákonnosti rozhodnutia takéhoto orgánu súdom za podmienok ustanovených zákonom, ktorý príslušné ústavne garantované právo môže aj obmedziť či celkom vylúčiť, toto sa však nesmie týkať rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd... Podľa jeho názoru ... v prípadoch druhovo totožných s tým z prejednávanej veci, teda u konaní orgánov verejnej správy, nasledovaných konaniami súdov opisovanou zakázanou interpretáciou musia byť všetky také postupy správnych orgánov spôsobilé zasiahnuť do základných práv a slobôd, ak pri podrobení testu zákonnosti zásahu nemajú nádej obstáť (v tomto prípade inak bez ohľadu na reálnu možnosť ich podrobenia takémuto testu či využitie takejto možnosti, ako aj na prípadné spoliehanie sa konajúceho orgánu, že k takémuto preskúmaniu výsledku jeho činnosti nepríde), pri rozhodovaní súdov potom každá taká interpretácia, ktorej dôsledkom je buď odmietnutie priznania osobe dotknutej rozhodnutím

orgánu verejnej správy na niektorom základnom práve či slobode akéhokoľvek účinného prostriedku nápravy alebo len formálne priznanie takéhoto prostriedku, spočívajúce v prehliadaní (tolerovaní) nezriedka veľmi závažných nedostatkov postupov či rozhodnutí spôsobujúcich zásahy do ústavou garantovaných práv bez poskytnutia objektívne uspokojivého vysvetlenia toho, v čom má spočívať favorizovaný verejný záujem (pokiaľ sa argumentácia oprávnenosťou zásahu zakladá na ňom) a takto aj toho, či vôbec a ak áno, za akých okolností a prečo môže byť zásah do základného práva či slobody považovaný za ospravedlniteľný. Práve v korektnej odpovedi na otázku schopnosti postupu správneho orgánu, resp. výsledku postupu (reprezentovaného tradične rozhodnutím) prejsť vyššie spomínaným testom zákonnosti treba hľadať aj súvisiacu odpoveď na doterajšou judikatúrou dostatočne nezodpovedanú otázku, čo v rámci výkonu zákonom zverených oprávnení štátnych orgánov či takto im uložených povinností už je vybočením (excesom). Všetky tunajšiemu súdu známe doterajšie rozhodnutia zaoberajúce sa takýmto problémom sa totiž obmedzili len na vymedzenie negatívne (na to, čo excesom nie je) a takto de facto aj na poskytovanie puncu legitimacy i takým rozhodnutiam (postupom), ktoré ani za pomoci diplomatického jazyka nejde označiť miernejšie, než za diskutabilné. Naopak povinnosťou každého súdneho rozhodnutia aspirujúceho na titul nielen zákonného, ale i spravodlivého a do tretice tiež takého, ktoré má ambíciu stať sa aj mienkotvorným, je objasniť, akým spôsobom sa môže osoba dotknutá na základnom práve či slobode ochrany práva dovolať. Za predpokladu, že takýmto spôsobom ten zvolený žalobcom v konkrétnej veci nie je, záujem na presvedčivosti rozhodnutia odmietajúceho takýto spôsob prikazuje súdu tiež priniesť alternatívu vedúcu k požadovanému výsledku a to takú, ktorá nebude len ďalšiu slepou uličkou s koncovkou v podobe záveru súdu, že v skutočnosti žiaden efektívny prostriedok nápravy (tu rozumej vecného vyriešenia nastoľovaného problému) nejestvuje (keďže takýto záver súdu za stavu nemožnosti sa veci „zbaviť“ s poukazom na nedostatok jeho právomoci by už bol reálne odopretím spravodlivosti).

V ďalšom odvolací súd vyslovil názor, že ... ak potom jednou zo základných vlastností, definujúcich v podmienkach ústavného systému i právneho poriadku Slovenskej republiky súdnu moc a aj jej primárnych nositeľov (sudcov), je jej nezávislosť a už ústava i zákon o sudcoch ustanovujú tiež obrazné mantinely nezávislosti, tvorené tým, čím sa má na jednej strane sudca pri svojom rozhodovaní riadiť (podľa ústavy a už v nej sa nachádzajúceho sľubu sudcu najlepším presvedčením, podľa zákona potom najlepším vedomím a svedomím, tu nad rámec čl. I § 2 ods. 2 zákona o sudcoch por. i čl. 145 ods. 4 ústavy) a čím je na druhej strane viazaný (výslovne len právnymi predpismi so silou zákona a vyššou, právnym názorom ÚS, vysloveným v konaní o súlade právnych predpisov, pokiaľ toto inicioval súd a za podmienok ustanovených tzv. procesnými zákonmi tiež právnym názorom inštančne nadriadeného súdu); takto sú zároveň urobené súčasťou právneho poriadku ako základné interpretačné pravidlá, za pomoci ktorých má sudca riadne naplniť požiadavky kladené na neho v procese poskytovania ochrany dotknutým právam účastníkov konania (najlepšie presvedčenie, vedomie a svedomie, ktorých súčasťou sú tiež najlepšia možná orientácia sa sudcu v platnom práve i skutkovom stave aj jeho neochota dopustiť, aby najmä právo bolo interpretované spôsobom nevedúcim k východisku), tak aj do istej miery hierarchické usporiadanie faktorov, limitujúcich nezávislosť sudcu pri rozhodovaní. Takýmto hierarchickým usporiadaním je primárna viazanosť sudcu vnútroštátnymi právnymi predpismi so silou zákona a ústavného zákona, resp. i predpismi nižšej právnej sily (ak pravda nejde o niektorú výnimku z takéhoto pravidla) a medzinárodnými zmluvami (s parametrami bližšie identifikovanými v ústave) so zásadnou autonómiou interpretácie práva konajúcim sudcom (zohľadňujúcim pritom spravidla tiež relevantné výstupy právnej teórie a súdnej praxe) i obmedzením takejto autonómie záväznosťou právneho názoru vysloveného ústavným súdom v konaní o súlade právnych predpisov, ktoré inicioval sám súd, dotazujúci sa na otázku kompatibility jednotlivých súčastí právneho poriadku (v ktorom prípade ide o záväznosť bez ďalšieho) a len sekundárna viazanosť právnym názorom súdu inštančne nadriadeného tomu, ktorý má rozhodovať. Práve takouto hierarchiou je napokon determinovaný nielen spôsob vyriešenia prípadného konfliktu medzi viazanosťou súdu nižšieho stupňa právom (na jednej strane) a názorom súdu vyššieho stupňa (na strane druhej), sformulovaný napr. už Krajským súdom v Bratislave vo veci jeho sp. zn. 26 Co 4/97 tak, že súd nižšieho stupňa je viazaný len takým názorom súdu vyššieho stupňa, ktorý je v súlade so zákonom (v tejto súv. por. ako dôraz na adjektívum „právny“, priradené k substantívu „názor“, tak i zákonom ustanovené až dve podmienky záväznosti v podobe 1. existencie názoru a 2. možnosti uzavretia, že ide o názor právny, teda náležite

vyargumentovaný a aj taký, ktorému z pohľadu súladu s právom nejde nič vytknúť); ale tiež priestor pre prípadné odchylenie sa od názoru súdu vyššieho stupňa súdom mu inštančne podriadeným (ktorý priestor vymedzuje práve schopnosť argumentovať proti rozhodnutiu súdu vyššieho stupňa buď tým, že toto žiadne riešenie nastoleného problému neprináša, tým, že ponúkané riešenie v skutočnosti riešením nie je alebo napokon tým, že sú tu iné právne slabiny rozhodnutia vyslovujúceho určitý názor, ktoré taktiež záver o jeho súlade s právom nepodporujú).

Vychádzajúc z toho odvolací súd konštatoval, že ... aj v prejednávanej veci potom bolo treba usudzovať na existenciu vyššie priblížených nedostatkov rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorým by mal byť tunajší odvolací súd viazaný. NS tu totiž nevysvetlil, aká cesta právnej ochrany (a či vôbec nejaká) by ešte ostala žalobcovi (namietajúcemu zásah do práva na ochranu cti, ktoré je jedným zo základných práv) pri odmietnutí možnosti predstavovanej podanou žalobou o ochranu osobnosti a zároveň pri nemožnosti rovnakej osoby úspešne sa domôcť nápravy stavu vyvolaného konkrétnou podobou odôvodnenia rozhodnutia žalovanej 1/ v rámci tzv. správneho súdnictva, resp. v konaní na ÚS (kde nebolo a ani nemohlo byť medzi tunajším a dovolacím súdom sporu o tom, že po vyššie spomenutých rozhodnutiach NS aj ÚS, odmietajúcich žalobcovi priznať status účastníka, resp. osoby oprávnenej brojiť proti rozhodnutiu UBD či prinajmenšom domáhať sa korekcie odôvodnenia takého rozhodnutia) a obsah odôvodnenia rozsudku NS (ktorým došlo k čiastočnému zrušeniu skoršieho rozsudku tunajšieho odvolacieho súdu v tejto veci) skôr navodzuje dojem určitého zamotania sa NS pri hľadaní cesty k poskytnutiu ochrany dotknutému právu žalobcu, resp. uvedomenia si dovolacím súdom, že ním naznačované riešenie má trhliny (po ktorom uvedenom sa však už ďalej v argumentácii nepokračovalo). Podobne NS neobjasnil, akým verejným záujmom by sa malo v tejto konkrétnej (avšak aj v akejkoľvek inej) veci obhájiť nesplnenie povinnosti orgánu verejnej správy vypraviť jeho rozhodnutie náležitým, teda konkrétnym a aj objektívne presvedčivým odôvodnením (poskytujúcim ako žalobcovi, tak aj komukoľvek na veci priamo nezainteresovanému možnosť dozvedieť sa, v čom konkrétne mala spočívať prekážka ďalšieho kariérneho postupu žalobcu, pôvodne zamýšľaného jednou z komerčných bánk). Dovedenie názoru prezentovaného najvyšším súdom ad absurdum by pritom znamenalo, že všetky štátne orgány vedomé si nízkeho či dokonca i žiadneho rizika napadnuteľnosti ich rozhodnutí (zrejme teda i súdy) by mohli celkom rezignovať na povinnosť odôvodniť výsledok svojej rozhodovacej činnosti, alebo si takú povinnosť splniť len za pomoci lakonických zaštítení sa púhymi odkazmi na ustanovenia právnych predpisov (ktoré bez poskytnutia aj ich výkladu a podradenia zadovážených skutkových zistení pod ne sú len odporúčaním, aby sa adresát rozhodnutia začítal do Zbierky zákonov a následne sa iba dohadoval, alebo bez nadsadzovania špekuloval o tom, čo konkrétne bolo príčinou rozhodnutia sa orgánu nadaného určitými rozhodovacími kompetenciami pre jednu z viacerých do úvahy prichádzajúcich - a spravidla sa vzájomne vylučujúcich - alternatív). Pri nevytknutí zo strany NS odvolaciemu súdu aj medzier v skutkových zisteniach a vyslovení ním len názoru o nesprávnom právnom posúdení veci v odvolacom konaní potom odôvodnenie rozsudku NS neobsahovalo ani žiadne vysvetlenie, prečo sa za takejto situácie súd rozhodujúci o dovolaní uchýlil k zrušeniu dovolaním napadnutého rozsudku a nešiel zákonom predpísanou cestou jeho zmeny. Čo však bolo pre rozhodnutie sa krajského súdu zotrvať na už skôr ním vyslovených záveroch (resp. tieto i precizovať) doslova ťažiskovým (a takto aj kardinálnym dôvodom vedomého vstupu odvolacieho súdu do stretu so súdom dovolacím), bolo podsunutie mu (tunajšiemu súdu) zo strany NS, že výsledkom porovnania obsahu odôvodnenia rozhodnutia UBD so zákonom taxatívne stanovenými predpokladmi udelenia súhlasu mal byť záver o neexistencii dôvodov pre zamietnutie predmetnej žiadosti. Takto však tunajší odvolací súd nikdy neargumentoval a podľa jeho názoru záver mu pripísaný dovolacím súdom niet z čoho vyvodit'...

Pokračujúc vo vysvetľovaní svojich právnych úvah odvolací súd ďalej uviedol, že ... ak si príslušný správny orgán povinnosť zodpovedajúcu takémuto právu (tu rozumej povinnosť na vypravenie rozhodnutia iným než arbitrárnym odôvodnením) nesplní, nemožno sa ubrániť ani potenciálnou námietkou, že pri náležitej konkrétnosti by musel byť zásah do osobnostného práva ešte citeľnejším. Práve konkrétnosť pomenovania závady je totiž tým, čo činí zo zásahu zásah oprávnený (a za istých okolností spochybiteľný či prinajmenšom taký, ktorý u adresáta vedomého si vlastných obmedzení nájde odozvu buď v podobe akceptovania inak neželaného výsledku konania, alebo vyvinutia ním prípadnej aktivity smerujúcej k odstráneniu vytýkaného nedostatku, pokiaľ je pravda tento

odstrániteľným). Absenciu konkretizácie, vytvárajúcu tzv. živnú pôdu pre klebety (odštartované hypotetickou otázkou „čo za tým“ - rozumej za negatívnym rozhodnutím o žiadosti - „asi bolo ...“), mimo akúkoľvek pochybnosť spôsobilú dotknúť sa sféry osobnej cti a dobrej povesti toho, o kom takáto zmienka padne, potom zjavne (za pomoci právneho argumentu „a contrario“, čiže opakom) treba považovať za ten exces (vybočenie) z medzí priznaných pri výkone verejnej moci orgánom k tejto povolaným, ktorý súd rozhodujúci v tejto veci o dovolaní síce načrtol, avšak pomenovaniu aj vyššie opísaného (dnes bohužiaľ rozhodne nie až tak výnimočného a zrejme i preto až pričasto tolerovaného) počínania zaň (za exces) sa vyhol. Pretože medzi tunajším odvolacím a dovolacím súdom nebolo sporu o tom, že v prípade excessu je namieste usudzovanie na neoprávnenosť zásahu, musela tým byť predurčená aj jediná možná odpoveď na otázky, či sa celkom konkrétnou podobou odôvodnenia rozhodnutia UBD zasiahlo do osobnostných práv žalobcu a či šlo o zásah oprávnený (pričom tu musí byť zrejmé, že odpoveď na prvú z takýchto otázok musí znieť „áno“ a na tú druhú naopak „nie“).

V ďalšej časti odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolací súd potom okrem už vyššie ponúknutých úvah, za stavu už uzavretého problému vecnej (tzv. pasívnej) legitímácie a v záujme zdôraznenia nutnosti trvania na už uvedenom vyššie považoval za potrebné zopakovať (resp. aj doplniť) tú časť argumentácie z jeho skoršieho (čiastočne ale zrušeného) rozsudku, ktorou sa poukazovalo na právne aspekty rozhodovania NBS pri výkone činností na úseku tzv. bankového dozoru.

V závere svojho zmeňujúceho rozsudku zotrval odvolací súd na svojich skorších záveroch, so zreteľom na ktoré rozhodol spôsobom uvedeným vo výrokovej časti.

5. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 1/, ktorá po opísaní doterajšieho priebehu a výsledkov konania na prvostupňovom a odvolacom súde konštatovala, že odvolací súd nerešpektovaním záväzného právneho názoru vysloveného v tejto veci najvyšším súdom porušil § 243d ods. 1 O.s.p. Odvolací súd sa neprípustne pustil do polemiky s názormi dovolacieho súdu a snažil sa odôvodniť, prečo je zrušujúce rozhodnutie v rozpore s Ústavou a z akého dôvodu nemusí rešpektovať záväzný právny názor ním vysvetlený. Dovolateľka za nesprávny označila názor odvolacieho súdu, podľa ktorého bolo povinnosťou dovolacieho súdu objasniť, akým spôsobom sa mal žalobca domáhať ochrany svojich práv. Odvolací súd sa s poukázaním na § 2 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príslodiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov siahodlho venoval vysvetľovaniu toho, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a pri rozhodovaní viazaný len Ústavou, ústavným zákonom a medzinárodnou zmluvou, sám ale opomenul znenie § 2 ods. 4 tohto zákona, podľa ktorého je sudca viazaný aj právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí vyšší súd. Názor dovolacieho súdu, ktorému z pohľadu platného práva nie je možné nič vytknúť, bol v rozhodnutí riadne uvedený. Z týchto dôvodov žalovaná 1/ žiadala napadnutý rozsudok zmeniť (tak, že žaloba proti nej bude zamietnutá) alebo zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala žalovaná 1/ (§ 240 ods. 1 O.s.p.), za ktorú koná jej zamestnanec s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 a 2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi.

Najvyšší súd sa v dovolacom konaní obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Procesné vady tejto povahy neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní

nevyšli najavo.

V dovolaní sa namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

6.1. Najvyšší súd, uvedomujúc si svoje postavenie vrcholného orgánu sústavy všeobecného súdnictva Slovenskej republiky, v rámci ktorej je v zásade finálnym interpretom otázok zákonnosti, vysvetľuje v ďalších častiach odôvodnenia tohto uznesenia najskôr dôvod, pre ktorý považuje za zásadne neprijateľný názor odvolacieho súdu, so zreteľom na ktorý porušil ustanovenie § 243d ods. 1 tretia veta O.s.p. a celkom neprípustne - len na základe vlastného uváženia nerešpektoval záväzný právny názor najvyššieho súdu zaujatý v predchádzajúcom zrušujúcom (kasačnom) rozhodnutí najvyššieho súdu.

Dovolací súd by sa pri odôvodňovaní tohto zrušujúceho uznesenia mohol v zásade obmedziť len na konštatovanie, že už samo nerešpektovanie záväzného právneho názoru najvyššieho súdu vysloveného v jeho predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí zakladá bez ďalšieho dôvodu pre zrušenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré v dôsledku nerešpektovania § 243d ods. 1 O.s.p. spočíva na nesprávnom právnom posúdení vecí (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd má však tri vážne dôvody, pre ktoré nesmie pominúť bližšie vysvetlenie neprijateľnosti prístupu a postupu odvolacieho súdu. Ide o to, že: a/ právne závery odvolacieho súdu o dôvode nerešpektovania ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p. sa mimoriadne závažne dotkli samej podstaty koncepcie inštančných vzťahov fungujúcich vo vnútri sústavy súdov Slovenskej republiky, b/ svojvoľný prístup odvolacieho súdu k záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu je odôvodňovaný nevhodnou, nemiestnou a nenáležitou polemikou, výskytu ktorej v obdobných prípadoch kasačnej záväznosti treba zabrániť, c/ v záujme právnej istoty je nanajvýš potrebné, aby najvyšší súd podrobnejším výkladom prispel k zúženiu možnosti zopakovania takéhoto svojvoľného postupu niektorým súdom sústavy všeobecných súdov Slovenskej republiky.

6.2. Výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný (§ 243d ods. 1 veta prvá a druhá O.s.p.).

Záväznosť rozhodnutia súdu je jeho vlastnosť, v dôsledku ktorej má rozsudok účinky, ktoré založiť má. Právna teória i súdna prax (viď medziiným napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 155/2010) rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, a to na jednej strane záväznosť precedenčnú alebo judikatórnu [v inej (než prejednávanej) skutkovo a právne obdobnej veci], na druhej strane záväznosť kasačnú alebo inštančnú [v tej istej (priamo prejednávanej) veci]. Samozrejme, v určitom prípade môže mať to isté rozhodnutie najvyššieho súdu zároveň účinky záväznosti oboch typov.

Základným znakom precedenčnej záväznosti je, že presahuje judikatórne hranice tej - ktorej prejednávanej veci, má všeobecný význam a týka sa bližšie neurčeného okruhu skutkovo a právne obdobných prípadov. I keď rozhodnutie najvyššieho súdu v právnom poriadku Slovenskej republiky nemožno chápať tak, ako je v aglo-americkom právnom systéme vnímaný precedens, predsa len aj jeho rozhodnutie predstavuje určité východisko pre rozhodovanie všeobecných súdov Slovenskej republiky v iných, skutkovo a právne rovnakých alebo obdobných prípadoch. Pre precedenčnú záväznosť je typické aj to, že pri nej existuje možnosť súdu nižšieho stupňa nepodriaďiť sa právnomu názoru vyššieho stupňa vtedy, keď - reflektujúc právne závery vyššieho súdu vyslovené v inej právnej veci - náležite v dobrej viere vysvetlí svoj právny odklon, predostrie svoje konkurujúce úvahy a začne s rozhodnutím vyššieho súdu (judikátom najvyššieho súdu) zmysluplný právny dialóg, v rámci ktorého polemizuje s právnymi

názormi vyššieho súdu a vysvetlí, prečo svoj právny názor považuje za lepšie zodpovedajúci podstate prejednávanej veci.

Účinky kasačnej záväznosti sú výrazne iné. Požiadavky na reflektovanie právneho názoru najvyššieho súdu zaujaté v tej istej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom rozhodnutí sú pri následnom rozhodovaní odvolacieho súdu výrazne prísnejšie, než v prípade precedenčnej (judikátornej) záväznosti. Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimočne zásada viazanosti a podriadenosti nižšieho súdu (odvolacieho alebo prvostupňového) právnym názorom vysloveným dovolacím súdom. Kasačná (inštančná) záväznosť môže byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu.

V konaní nasledujúcom po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu nemá odvolací súd žiadny priestor pre úvahy, či bude alebo nebude rešpektovať právny názor najvyššieho súdu. Prípady výnimiek zo zásady tohto „jednosmerného diktátu“ sú vysvetlené v bode 6.5.

6.3. Kasačná viazanosť odvolacieho súdu právnym názorom vysloveným dovolacím súdom vyplýva z ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p. „Viazanosť právnym názorom vyjadreným v kasačnom rozhodnutí inštančne vyššieho súdu ... vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku“ (k tomu viď publikáciu Bobek, Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, Vydavatelství Auditorium, Praha, 2013, str. 104).

Viazanosť súdu nižšieho stupňa právnym názorom súdu vyššieho stupňa je zároveň vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Nerešpektovanie právneho názoru dovolacieho súdu vyjadreného v zrušujúcom rozhodnutí je preto porušením tak ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p., ako aj základného práva účastníka konania na súdnu a inú právnu ochranu.

Pokiaľ je v rozpore s princípom právnej istoty, právom na spravodlivé súdne konanie a tiež právom na prejednanie veci v primeranej lehote postup súdu, ktorý nerešpektuje precedenčnú záväznosť niektorého rozhodnutia najvyššieho súdu, o to viac a na oveľa vyššom stupni závažnosti ide o zásah do tohto princípu a týchto práv v prípade nerešpektovania kasačnej (inštančnej) záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu.

6.4. Organizácia všeobecných súdov je vybudovaná hierarchicky, každý stupeň súdnictva plní jemu zákonom určenú úlohu. Táto organizácia musí garantovať naplnenie základného práva účastníka občianskeho súdneho konania na súdnu ochranu. Aby sa tak mohlo stať, musí byť systém všeobecných súdov systémom funkčným.

Na adresu odvolacieho súdu, ktorý konal v danom prípade, je nevyhnutné uviesť, že súdy rôznych stupňov sú späté nielen určitými vnútornými organizačnými vzťahmi a ich pravidlami, ale aj požiadavkami vzájomného rešpektu a samozrejmeho vnímania autority súdu inštančne vyššieho, lebo len tým môže byť zabezpečená záruka jednoty (a funkčnosti) celého súdneho systému. Akékoľvek prejavy nerešpektovania týchto pravidiel jednotu systému ako celku narušajú.

Je tiež potrebné zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nemôže byť v každom prípade vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (viď napríklad § 243b ods. 1 a 2 posledná veta O.s.p.), pretože dovolací súd nemôže nahradiť v celom rozsahu činnosť odvolacieho súdu alebo súdu prvého stupňa. Zmyslom ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p. je zabrániť tomu, aby sa odvolací súd dopustil znova po zrušení jeho skoršieho rozhodnutia rovnakých pochybení. Bez existencie povinnosti odvolacieho súdu rešpektovať právny názor dovolacieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí by sa narušil účel dovolacieho konania.

Odvolací súd pri rozhodovaní akcentoval nezávislosť sudcov. Keby sa však nezávislosť chápala tak, že sudca môže rozhodnúť hocikako, viedlo by to k svojvôli, pretože v takom prípade by sudca sám tvoril právo podľa svojich predstáv a vystupoval by ako zákonodarca. V právnom štáte to nemožno takto

vysvetľovať. Tomu nasvedčuje aj samotný text čl. 144 Ústavy, v zmysle ktorého sudca musí rozhodovať v súlade so zákonom. Ak musí sudca rozhodovať v súlade so zákonom, potom je povinný rešpektovať aj zákonom stanovené hranice pre jeho rozhodovanie. Takouto zákonom stanovenou hranicou je aj povinnosť rešpektovať zásah do obsahového rozhodovania zo strany iného súdu, ak takéto obmedzenie vyplýva zo zákona (viď II. ÚS 346/08 a II. ÚS 433/2011). Obmedzenie vyplývajúce z § 243d ods. 1 O.s.p. je úplne zreteľné.

Princíp nezávislosti sudcov vyjadrený v čl. 144 ods. 1 Ústavy je len jedným z ústavných princípov, ktorý nemožno chápať absolútne a izolovane od iných ústavných princípov, predovšetkým všeobecných ústavných princípov právneho štátu ako sú zákaz svojvôle, princíp právnej istoty a princíp viazanosti orgánov verejnej moci (vrátane súdov) právom (princíp legality). Princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu je legislatívnym premietnutím práve princípu právnej istoty a zákazu svojvôle do súdneho rozhodovania. Ak by kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu nebolo pre odvolací súd záväzné, potom by oprávnenie dovolacieho súdu zrušiť napadnuté rozhodnutie nemalo žiadny rozumný zmysel.

6.5. Samozrejme, ani viazanosť odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v jeho kasačnom rozhodnutí nie je absolútna. V určitých prípadoch sa viazanosť právnym názorom neuplatní. K vymedzeniu týchto výnimočných prípadov, explicitne v zákone neuvedených, dospela postupným dlhoročným vývojom aplikačná prax a právna teória. Ide najčastejšie o prípad zmeny v skutkových zisteniach, ktoré tvorili základ zrušujúceho aj zrušovaného rozhodnutia, alebo prípad zmeny právnej úpravy, ku ktorej došlo po zrušovanom rozhodnutí, ale pred opätovným rozhodnutím odvolacieho súdu. Nie je tiež vylúčené, že odvolací súd rozhodne inak aj z dôvodu zásadného judikátorného posunu (napríklad reflektujúc niektoré rozhodnutie Európskeho súdneho dvora, alebo Európskeho súdu pre ľudské práva alebo ústavného súdu alebo najvyššieho súdu) v otázke, ktorá v čase rozhodovania dovolacieho súdu nebola celkom uspokojivo vyriešená.

Vyskytujú sa však aj názory, podľa ktorých z povinnosti rešpektovať inštančnú záväznosť zrušujúceho rozhodnutia neexistujú žiadne výnimky (viď napríklad Bobek, Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, Vydavatelství Auditorium, Praha, 2013, str. 364).

6.6. Právny názor, na ktorý v napadnutom rozhodnutí poukázal odvolací súd, že totiž súd nižšieho stupňa je viazaný len takým názorom súdu vyššieho stupňa, ktorý je v súlade so zákonom (viď rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 26 Co 4/97), je neakceptovateľný od samého základu. Vytvára totiž neprípustný priestor pre uplatnenie svojvôle porušujúcej inštančnú väzbu vo vnútri sústavy všeobecných súdov Slovenskej republiky.

Predmetný nesystémový názor znamená, že nie vyšší súd posudzuje správnosť rozhodnutia nižšieho súdu, ale nižší súd si osobuje právo posudzovať, či vyšší súd rozhodol v súlade so zákonom a pre prípad, že nižší súd dospeje k záveru o nesprávnosti názoru vyššieho súdu, nebráni mu nerešpektovať kasačnú (inštančnú) záväznosť rozhodnutia vyššieho súdu.

Ak by došlo k širšiemu uplatneniu tohto zásadne nesprávneho názoru v rozhodovacej praxi všeobecných súdov Slovenskej republiky, stalo by sa iluzórnym napĺňanie základného práva účastníka občianskeho súdneho konania na súdnu ochranu, princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania.

6.7. V danom prípade z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva, že by dôvodom pre nerešpektovanie záväzného právneho názoru dovolacieho súdu bola niektorá okolnosť, ktorá v zmysle právnej teórie a zaužívanej súdnej praxe dovoľuje odvolaciemu súdu výnimočne neriadiť sa kasačnou záväznosťou zrušujúceho rozhodnutia dovolacieho súdu a v ňom zaujatým právnym názorom dovolacieho súdu (viď 6.5.).

Odvolací súd v prejednávanej veci pri opätovnom vydávaní napadnutého rozsudku bez existencie akéhokoľvek prípustného dôvodu celkom vedome postupoval v rozpore s § 243d ods. 1 O.s.p. (viď

slová „vedomého vstupu odvolacieho súdu do stretu so súdom dovolacím“) a úplne svojvoľne nerešpektoval rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce rozhodnutie v tej istej veci. Postup tohto odvolacieho súdu možno vnímať len ako neprípustné nerefektovanie a úmyselné obchádzanie kasačnej záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého zreteľne vyplynul právny názor.

Nemožno tiež obísť nemiernosť a neprijateľnosť celkového štýlu a spôsobu argumentácie, ktorý odvolací súd zvolil pri vysvetľovaní dôvodov nerešpektovania názoru a rozhodnutia najvyššieho súdu. Aj vtedy, keby nešlo (až) o kasačnú záväznosť, ale (len) o precedenčnú viazanosť, bolo by potrebné považovať ho za prekročenie primeraného judikatórneho dialógu vedeného s najvyšším súdom. Je totiž veľký rozdiel medzi formuláciou „zastávam názor, že moja interpretácia alebo právna argumentácia je výstižnejšia a môj prístup je komplexnejší a viac zodpovedá zákonu“ a formuláciou „tvoj právny názor je zlý a tvoj prístup je nesprávny“.

Dovolací súd nad rámec vyššie uvedeného podotýka, že právny názor najvyššieho súdu zaujatý v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení nebol osamotený alebo len ojedinele zastávaný jedným senátom najvyššieho súdu, prípadne nekonzistentný s názormi ďalších senátov a sudcov najvyššieho súdu. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 76/2012 bolo navrhnuté na publikovanie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Následne bolo za účasti sudcov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, zástupcov Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a predstaviteľov vysokých škôl Slovenskej republiky predmetom posudzovania na rokovaní tohto kolégia, uznesením ktorého bolo schválené jeho publikovanie v uvedenej zbierke. Predmetné rozhodnutie sa tak stalo judikátom R 127/2014, práva veta ktorého znie: „Právne závery úradného rozhodnutia nemožno považovať za exces, v dôsledku ktorého by úradné rozhodnutie zasahovalo do osobnosti fyzickej osoby“.

Judikát R 127/2014 bol v elektronicky vedenej a na internete verejne dostupnej Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikovaný (už) 24. novembra 2014, resp. 3. marca 2015. V čase vyhlasovania rozhodnutia napadnutého dovolaním žalovanej 1/ teda o ňom mal mať odvolací súd vedomosť.

7. Vyššie už bolo uvedené, že po konštatovaní svojvoľného nerešpektovania ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p. a záväzného právneho názoru dovolacieho súdu rozsudkom odvolacieho súdu by sa najvyšší súd nemusel vyjadrovať k výhradám odvolacieho súdu, napriek tomu ale (aj z dôvodov iných, než sú vysvetlené v bode 6.1.) považuje najvyšší súd za nanajvýš potrebné vyjadriť sa stručne k niektorým častiam argumentácie odvolacieho súdu:

7.1. Podľa názoru odvolacieho súdu sa dovolací súd nemal „uchýliť“ k zrušeniu dovolaním napadnutého rozsudku, ale ho mal zmeniť.

Otázka, ako mal rozhodnúť vyšší súd, nie je však vecou nižšieho súdu. Bez ohľadu na to, do akej miery bol odvolací súd schopný vyrovnať sa s tým, že jeho rozhodnutie bolo v preskúmvanej veci zrušené dovolacím súdom, bol povinný rešpektovať záväzný právny názor dovolacieho súdu vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí a pri svojom rozhodovaní sa mu mal bezvýhradne podriaďiť. Nebolo jeho vecou, aby posudzoval vecnú správnosť postupu dovolacieho súdu a na výsledku posúdenia založil svoje ďalšie rozhodnutie.

7.2. Odvolací súd spôsobom, ktorým v neskoršom rozhodnutí „precizoval“ dôvody svojho skoršieho rozhodnutia, len ďalej potvrdil, že už jeho skoršie rozhodnutie bolo zrušené nanajvýš dôvodne a opodstatnene.

7.2.1. Odvolací súd vo výrokovej časti svojho rozhodnutia uviedol, že žalovaná 1/ zasiahla do práva žalobcu na ochranu osobnosti tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD uviedla, že žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti podľa § 7 ods. 14 a 15 a § 25 ods. 1

Odôvodnenie svojich právnych náhľadov sa odvolací súd pokúsil „precizovať“ textom, v zmysle ktorého „absenciu konkretizácie, vytvárajúcu tzv. živnú pôdu pre klebety (odštartované hypotetickou otázkou 'čo za tým' - rozumej za negatívnym rozhodnutím o žiadosti - 'asi bolo') mimo akúkoľvek pochybnosť spôsobilú dotknúť sa sféry osobnej cti a dobrej povesti toho, o kom takáto zmienka padne, potom zjavne (za pomoci právneho argumentu 'a contrario', čiže opakom, treba považovať za ten exces (vybočenie) z medzi priznaných pri výkone verejnej moci orgánom k tejto povolanej, ktorý súd rozhodujúci v tejto veci o dovolaní načrtoľ, avšak pomenovaniu aj vyššie opísaného dnes bohužiaľ rozhodne nie až tak výnimočného a zrejme i preto až pričasto tolerovaného) počínania zaň (za exces) sa vyhol“.

Pokiaľ by sa odvolací súd neuchýlil k nesystémovej kritike kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu a radšej sa dôsledne zamyslel nad tým, či jeho vlastné rozhodnutie nemá nedostatky, právne slabiny, trhliny alebo či sa ním sám nezamotáva, postrehol by, že výrok jeho rozsudku [označujúci za zásah do osobnosti žalobcu to, čo odôvodnenie rozhodnutia UBD obsahuje (text, podľa ktorého žalobca nespĺňa všetky požadované kritériá odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti)] je vo vecnom a logickom rozpore s odôvodnením jeho rozsudku [ktoré (naopak) za zásah do osobnostných práv žalobcu považuje to, čo v odôvodnení rozhodnutia UBD chýba (konkrétne skutkové zistenia a z nich vyvedené právne argumenty)].

Ak už teda odvolací súd zastával názor (s ktorým dovolací súd rozhodne nesúhlasí), že žalovaná 1/ neoprávnene zasiahla do osobnostných práv žalobcu tým, že v odôvodnení rozhodnutia UBD nekonkretizovala skutkové podklady, z ktorých vychádzala a podrobne nevysvetlila svoje právne úvahy, mal práve toto vyjadriť vo výroku svojho rozsudku, výlučne ktorý je záväzný.

7.2.2. Vo všeobecnosti platí, že ak k žalobcom tvrdenému zásahu do jeho chránených osobnostných práv malo dôjsť určitým textom, je súčasťou posúdenia opodstatnenosti žaloby analýza nielen obsahu tohto textu, ale tiež formy v ňom použitéch výrazových (slovných) prostriedkov, pretože tá je vonkajším prejavom obsahu (viď aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 10/2005, 3 Cdo 13/2011, 3 Cdo 84/2011). V predmetnom konaní bolo preto potrebné vyriešiť otázku, či obsah a formulácie rozhodnutia UBD a jeho odôvodnenia (teda to, čo bolo v rozhodnutí UBD uvedené) boli alebo neboli spôsobilé zasiahnuť do osobnosti žalobcu. Dovolací súd už v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí konštatoval, že z týchto hľadísk nemožno hľadiť na rozhodnutie UBD ako na zasahujúce do osobnostných práv žalobcu.

Text rozhodnutia UBD ani z hľadiska obsahu ani z hľadiska formy použitých výrazových prostriedkov neobsahuje nič, čo by bolo spôsobilé zasiahnuť do osobnosti žalobcu. Napokon, už v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí vydanom v tejto veci najvyšší súd doslovne uviedol, že „keby rozhodnutie UBD bolo prípadne v žalobcom uvádzanom zmysle nesprávne, neúplné, nepodložené alebo nepreskúmateľné, nič to nemení na tom, že zo žiadneho hľadiska nevybočilo z rámca tzv. zákonnej licencie a neobsahuje žiadne formulácie alebo názny, ktoré by bolo možné objektívne považovať za zasahujúce do cti alebo dôstojnosti fyzickej osoby“.

7.2.3. Najvyšší súd už dávnejšie konštatoval, že pokiaľ je v súlade so zákonnými podmienkami pred príslušným orgánom začaté konanie, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie takého rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka), a to ani v prípade, že po jeho vydaní sa preukáže, že nebolo vydané dôvodne. Nezákonnosť rozhodnutia súd nemôže posudzovať ako otázku predbežnú (viď R 36/2009).

Je nepochybné, že stručné rozhodnutie UBD po posúdení odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti žalobcu v odôvodnení konštatovalo v podstate iba to, že žalobca nespĺňa požadované kritériá na výkon určitej funkcie. Samu nedostatočnú konkretizáciu dôvodov rozhodnutia UBD považoval odvolací súd na jednom mieste priamo za zásah do osobnosti žalobcu, na inom mieste ale to, že odôvodnenie rozhodnutia UBD nekonkretizovalo, z akých skutkových zistení vychádzalo a v čom žalobca nespĺňa zákonné

kritériá, označil len za akúsi „živnú pôdu“ (teda to, čo ešte faktom nie je) pre vznik klebiet.

Odvolací súd si dostatočne neuvedomil, že ak na základe rozhodnutia UBD (jeho odôvodnenia) prípadne vznikli „klebety“ alebo ak „padli zmienky“, ktoré mal na mysli, mohli do osobnosti žalobcu podľa všetkého zasahovať nanajvýš tieto „klebety“ a „zmenky“ (pochádzajúce od subjektov odlišných od žalovanej 1/), nie však samo rozhodnutie UBD, obsah ktorého pre ich vznik nedával žiadny dôvod.

7.2.4. Obsah dovolaní napadnutého rozhodnutia naznačuje, že odvolací súd pod excesom, ktorý zakladá neoprávnený zásah do osobnosti považuje nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia UBD.

Najvyšší súd už ale v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí dostatočne zrozumiteľne vysvetlil, že prípadné neúplné zistenie skutkových okolností alebo nesprávne rozhodnutie o merite veci alebo nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia vydaného štátnym orgánom (orgánom verejnej moci) je síce vybočením (excesom) z požiadavky, aby rozhodnutia štátnych orgánov (orgánov verejnej moci) boli vecne správne, skutkovo dostatočne podložené a primerane odôvodnené, nejde ale o vybočenie (exces) z tzv. zákonnej licencie, s ktorou je spojená dovolenosť zásahu. Ani prípadná nesprávnosť (nepodloženosť) právnych záverov, na ktorých rozhodnutie spočíva, alebo jeho nepreskúmateľnosť nemôže byť teda považovaná za exces, ktorý by znamenal neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby.

7.2.5. Dovolací súd súhlasí s odvolacím súdom v tom, že formálna právoplatnosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia správneho orgánu (v danom prípade rozhodnutia UBD) nepredstavuje dôvod, ktorý by v odôvodnených prípadoch prekážal uplatneniu práva na ochranu osobnosti. O odôvodnený prípad ide však iba vtedy, keď dôjde k tzv. excesu. Vyššie dovolací súd vysvetlil, kedy nejde o exces (viď 7.2.4.). O relevantný exces by v praxi (naopak) mohlo ísť napríklad v prípade vulgárnych vyjadrení orgánu verejnej moci obsiahnutých v jeho rozhodnutí a dopadajúcich na niektorú osobu spomenutú v rozhodnutí.

Najvyšší súd zotrváva na tom, že text rozhodnutia UBD prvok excesu, ktorý by bol relevantný z hľadiska ochrany osobnosti žalobcu, neobsahuje.

Dovedenie názoru prezentovaného odvolacím súdom ad absurdum (dovolací súd tu má na mysli názor odvolacieho súdu, podľa ktorého z hľadiska ochrany osobnosti treba za exces považovať aj chýbajúcu náležitosť odôvodnenia úradného rozhodnutia), by znamenalo, že neoprávneným zásahom do osobnostných práv by bolo každé také zamietajúce úradné rozhodnutie posudzujúce splnenie určitých odborných alebo iných kritérií či predpokladov fyzickou osobou, ktoré neobsahuje žiadne alebo vyčerpávajúce vysvetlenie dôvodov zamietnutia.

7.2.6. Z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva názor, podľa ktorého dovolací súd, pokiaľ považoval za nesprávne právne úvahy odvolacieho súdu o tom, že rozhodnutím UBD bolo zasiahnuté do osobnosti žalobcu, mal podať vysvetlenie, ako sa žalobca mal domôcť ochrany svojich práv. Toto konštatovanie odvolacieho súdu znamená, že odvolací súd nepochopil zmysel a účel dovolania a dovolacieho konania.

Dovolacie konanie má prieskumnú povahu. Pokiaľ niektorý dovolateľ namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, dovolací súd skúma opodstatnenosť jeho námietky. Ak dovolací súd dospeje k záveru, že dovolaním napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnych právnych záveroch, vysvetlí, v čom spočíva ich nesprávnosť. Ak je súčasťou právneho názoru dovolacieho súdu jeho presvedčenie, že žalobe nemalo byť vyhovené, dovolací súd vysvetlí, z akých dôvodov dospel k tomuto presvedčeniu. V takom prípade však nie je úlohou dovolacieho súdu (prieskumného súdu najvyššej inštancie sústavy všeobecného súdnictva), aby podával žalobcovi návod alebo výklad toho, ako má (mal) postupovať a aký právny prostriedok má (mal) zvoliť, aby dosiahol to, o čo mu išlo.

Odvolací súd teda v danom prípade vychádza z jednoznačne mylného názoru, že dovolací súd mal podať vysvetlenie, „aká cesta právnej ochrany (a či vôbec nejaká) zostáva žalobcoví“.

7.2.7. Nad rámec vyššie uvedeného dovolací súd poznamenáva, že žaloba o ochranu osobnosti nesmie byť považovaná za akýsi posledný, všestranný a vždy použiteľný procesný nástroj, ktorým sa v občianskom súdnom konaní môže s úspechom domáhať súdneho potvrdenia správnosti svojich názorov (argumentov, tvrdení) ten, kto v iných konaniach neúspešne uplatnil svoje práva.

7.2.8. Odvolací súd sa v napadnutom rozsudku ohradil voči konštatovaniu dovolacieho súdu v predchádzajúcom rozhodnutí, že odvolací súd neprípustne pristúpil k preskúmaniu rozhodnutia správneho orgánu. Podľa jeho názoru vytýkaným spôsobom nepostupoval a tento záver dovolacieho súdu nezodpovedá „leitmotívu“ rozhodnutia dovolacieho súdu.

Z platnej právnej úpravy vymedzenej tak v čl. 142 ods. 1 Ústavy, ako aj v § 7 O.s.p. je zrejmé, že právomoc všeobecného súdu nie je neobmedzená. Ak niektorý zákon (zákon č. 483/2001 Z.z. nevynímajúc) zveruje rozhodovanie o určitej otázke inému než súdnemu (napríklad administratívne) orgánu, a tento iný - administratívny orgán o takejto otázke právoplatne rozhodne, súd pri svojom rozhodovaní z takéhoto rozhodnutia vychádza (§ 135 ods. 2 O.s.p.).

K otázke, či a do akej miery je občianskoprávny súd oprávnený skúmať a posudzovať obsah správnych aktov, sa najvyšší súd podrobne vyjadril už vo viacerých rozhodnutiach. Napríklad v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 157/2007 konštatoval, že mimo rámca správneho súdnictva nie je občianskoprávny súd oprávnený skúmať ani platnosť ani zákonnosť správnych aktov. Občianskoprávny súd v prípadoch, v ktorých je to potrebné, skúma iba to, či ide vôbec o správny akt a (a nie paakt) vydaný v medziach právomoci príslušného orgánu, ktorý je právoplatný a vykonateľný.

Pravdou je, že odvolací súd rozhodnutie USB neposudzoval ako súd rozhodujúci v rámci tzv. správneho súdnictva (§ 244 a nasl. O.s.p.). Na druhej strane ale citoval viaceré ustanovenia zákona č. 483/2001 Z.z., zaoberal sa otázkou, či im rozhodnutie UBD zodpovedá a konštatoval, že odôvodnenie rozhodnutia UBD nemá všetky predpokladané náležitosti.

Pokiaľ odvolací súd už v predchádzajúcom rozhodnutí uviedol, že: „žalovaným sa nepodarilo preukázať nesplnenie žalobcom aspoň jedného z takých kritérií (v rovine preukázania prekážky, hoci len vtedy by o opodstatnenosti záveru uvedeného v odôvodnení inkriminovaného rozhodnutia nemuselo byť sporu“ (viď str. 9 predmetného rozsudku, resp. čl. 379 spisu), dovolací súd zotrváva na tom, že odvolací súd tu bezpochyby - tak či onak - vyhodnocoval opodstatnenosť rozhodnutia UBD a súlad jeho odôvodnenia so zákonom č. 483/2001 Z.z., čím neprípustne prekročil hranice, ktoré najvyšší súd vysvetlil v už spomenutom rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 157/2007.

8. Dovolací súd uzatvára, že aj v dovolacom konaní proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 8. apríla 2015 sp. zn. 10 Co 251/2015 zotrváva na svojich skorších záveroch (viď 3.2.), v plnom rozsahu na ne odkazuje s tým, že sa s nimi naďalej stotožňuje.

9. Najvyšší súd už vyššie konštatoval, že dovolanie žalovanej 1/ je prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p. Skutočnosť, že právny záver najvyššieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí odvolací súd v ďalšom konaní nerešpektoval, zakladá navyše prípustnosť jej dovolania aj podľa § 238 ods. 2 O.s.p. Zároveň ide tiež o relevantný dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., ktorý v danom prípade vedie najvyšší súd k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa § 243b O.s.p. (porovnaj obdobne napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 227/2011 a 3 Cdo 26/2012 a tiež rozhodnutie uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 2/2002). Odvolací súd nerešpektovaním právneho názoru dovolacieho súdu vyjadreného v jeho zrušujúcom rozhodnutí porušil tiež závažným spôsobom princípy právnej istoty a zákazu svojvôle súdneho rozhodovania.

Najvyšší súd z týchto dôvodov dovolaním žalovanej 1/ napadnutý rozsudok dovolacieho súdu zrušil (§

243b O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

10. Dovolací súd znovu pripomína, že ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.